

dørene til alle andre mulighedsrum end lærergerningen.

7.6 Handlingsforslag

Udfordringerne for rekrutteringen til læreruddannelsen ligger således i denne forbindelse i at synliggøre, at de unges billede af læreruddannelsen og lærergerningen som fastlåst og gentagende ikke nødvendigvis hænger sammen med, hvad man faktisk kan med en læreruddannelse, og hvad der faktisk foregår i landets klasseværelser. Det handler altså om at gøre op med den udbredte *fortælling* og *myte* om læreruddannelsen, der cirkulerer og har etableret sig blandt mange unge på ungdomsuddannelser.

En del af løsningen på problemet ligger derfor ikke nødvendigvis i at ændre ved læreruddannelsens eller lærergerningens praksis, men i at søge at få den etablerede fortælling om læreruddannelsen omskrevet så den passer bedre ind i tidens værdiskabelon, der hylder dynamik og bevægelser.

■ Synliggør at læreruddannelse giver varierede muligheder

Det er vigtigt at synliggøre for de unge, at der er flere muligheder efter endt læreruddannelse end arbejdet som folkeskolelærer, og at de ikke bliver puttet ned i en lukket kasse, men derimod kan mange ting, når de har en læreruddannelse. At vise at uddannelsen åbner frem for lukker dørene samt vise de forskelligartede karriereveje som læreruddannelsen giver. Det handler ikke nødvendigvis om at ændre ved virkeligheden, for de mange muligheder eksisterer allerede; det handler i stedet om at tydeliggøre virkeligheden for de unge, således at det bliver nemmere for de unge at tænke læreruddannelsen som kompatibel med et dynamisk liv.

Fortællingen om læreruddannelsen som en mulighedslukkende og afskærende uddannelse – en fortælling, der i øjeblikket er en bestseller på ungdomsuddannelserne – må simpelthen skrives om.

De lærerstuderende kan i høj grad medvirke positivt til at omskrive fortællingen om lærer-

uddannelsen og lærergerningen, fx gennem lærerstuderende-karavaner, der, som tidligere foreslået, rejser rundt på ungdomsuddannelser og fortæller om læreruddannelsen.

■ Synliggør at læreruddannelse giver internationale muligheder

Det er vigtigt at synliggøre, at flere læreruddannelser arbejder med en *international linje* med praktik i udlandet, samt at udbrede denne ordning til flere læreruddannelser. Her er det helt centrale sigte at få brudt med den udbredte forestilling om læreruddannelsen som noget, der partout leder frem mod et helt arbejdsliv i Danmark. Hos flere studerende på de internationale linjer på læreruddannelserne høres en udtalt stolthed over at kunne fortælle en 'international' historie om sig selv. Også her handler det således om et opgør med den herskende forestilling om læreruddannelsen som en uddannelse, der sætter grænser og binder én fast til et punkt, som man ikke kan forlade – hvad end det punkt så er Danmark eller klasseværelset. Det er derfor vigtigt at lade det sive ned blandt de unge på ungdomsuddannelserne, at læreruddannelsen sparker en mangfoldighed af dørene til nye mulighedsrum og fremmede lande op.

■ Synliggør at læreruddannelsen giver videreudviklingsmuligheder

I forhold til de unges forståelse af lærergerningen som et arbejde med ren rutine og et utal af evige gentagelser må man forsøge at synliggøre, at der både med læreruddannelsen og med det job, der venter efterfølgende, er mulighed for permanent at udvikle sig fagligt og personligt. Her må man lægge vægt på procesperspektivet i faget – at man ikke starter forfra år efter år, men tværtimod hele tiden bevæger sig selv fremad. Et middel hertil kan være at beskrive 'klassen' og 'eleverne' som en foranderlig masse, man som lærer har mellem hænderne, og som man har ansvaret for og former og udvikler. At fremhæve lærerens didaktiske og pædagogiske eksperterolle kan være et andet redskab til dette.

8. Prestige vs. uddannelse

Det er vigtigt for mange unge, at de kan være stolte af deres uddannelse og job, og at andre respekterer og anerkender deres valg. De unge vil derfor gerne vælge uddannelser, som er forbundet med prestige både blandt familie og venner.

"Når man når en vis alder, skal man have fundet på noget. Man skal have et svar, når folk spørger. Når man bliver færdig efter gym og det første år efter – så spørger folk meget, hvad vil du? Fx til familiesammenkomster: "Hvad vil du være? Hvad vil du uddanne dig til?" Når vennerne ved, hvad de vil, og virker målrettede, så vil man også gerne selv være det. Jeg føler mig mere presset nu her, fordi det er 2. sabbatår," mandlig sabbatist, student 2008

De unge bliver ofte og i mange forskellige sammenhænge spurgt, hvad de vil efter deres ungdomsuddannelse eller deres sabbatår. De vil gerne kunne give et svar, som de ikke skal forsvare, men som i stedet giver anerkendelse. Mange unge er derfor tilbøjelige til at nævne en uddannelse, som er forbundet med prestige i det omgivende samfund.

De unge bruger forskellige indikatorer i forhold til, hvilke uddannelser og efterfølgende job der er forbundet med prestige. Der er dog meget tydelige tendenser på en række fælles kriterier, de unge bruger til at vurdere en uddannelses prestige-niveau. Disse kriterier præsenteres i de følgende afsnit.

Det skal dog understreges, at selvom de unge vurderer uddannelsers prestige ud fra nogle af de samme kriterier, betyder det ikke, at de nødvendigvis alle faktisk vælger de mest prestigefyldte uddannelser. Ikke desto mindre er prestige et af de parametre, som spiller en vigtig rolle for unges uddannelsesvalg.

8.1 Penge, penge, penge

Penge er et centralt element i de unges diskurs om voksenlivet, og der er ingen tvivl blandt de unge om, at penge giver prestige. Jo bedre lønnet et job forventes at være, desto mere prestigefyldt

bliver jobbet og uddannelsen, der fører til det. De unge har ganske vist kun meget begrænset kendskab til reelle lønniveauer, men de har en fornemmelse fra egen omgangskreds og fra medierne af, om noget er velbetalt eller ej.

"De fleste har en fornemmelse for, hvad almindelige job giver i indtægt. Man kender altid nogen, hvis forældre er lærere eller læger," kvindelig sabbatist

Når de unge skal nævne prestigefyldte uddannelser, er det særligt de klassiske professionsrettede uddannelser til fx læge, jurist, tandlæge og psykolog, der nævnes. Disse er job, der i de unges bevidsthed er vellønnede og giver meget høj anerkendelse, blandt andet fordi det som tidligere beskrevet er typer af arbejde, hvor man er ekspert på et område, der kræver meget specifikke kvalifikationer og kompetencer. Denne form for ekspertviden kædes sammen med en høj løn.

"Fx læge. Der får man virkelig respekt for en læge. Men sygeplejersker de er på et lavere niveau – selvom de næsten ved det samme som læger," kvindelig gymnasieelev, Selandia

Særligt blandt de unge på ungdomsuddannelserne er fokus på de økonomiske muligheder, som en uddannelse giver, markant. Dette afspejles i hall testene, hvor den mest udbredte grund blandt de unge til ikke at blive lærer er 'dårlig løn'. Således har 142 af de adspurgte, svarende til 46 %, angivet dårlig løn som grunden til ikke at blive lærer. Omvendt angiver 40 % 'god løn' som en grund til at blive økonom, ligesom 32 % angiver 'god løn' som en god grund til at blive civilingeniør.

Det, man økonomisk kan forvente at få ud af det job, som en uddannelse fører til, er altså ofte det, de unge kan se som gode grunde til at vælge de pågældende uddannelser, mens der kræves andre gode argumenter for at vælge en uddannelse, som ikke kan forventes at give en høj indkomst.

"Det vigtigste er, at jeg kommer til at tjene nok til ikke at skulle bekymre mig om økonomi," kvindelig hf-studerende, Århus Akademi

De unge synes, det skal kunne betale sig at tage en uddannelse, og det er en udbredt opfattelse, at jo længere en uddannelse er, desto mere kommer man til at tjene. De mellemlange videregående uddannelser forventes derfor at give mindre i løn end de lange videregående uddannelser.

En del af de unges motivation for at tage en uddannelse bunder i et ønske om at kunne realisere deres drømme om det gode liv i materiel forstand og at kunne gøre, hvad de gerne vil inden for rimelighedens grænser uden at være begrænset af økonomien.

Nedenstående uddrag fra en gruppediskussion mellem tre unge piger fra Ringkøbing Handelsskole illustrer den store vægt, som mange af de unge tillægger økonomi:

Interviewer: *"Er det uddannelsen i sig selv eller jobbet, man forventer, det giver adgang til, som er vigtigst?"*

"For mig er det økonomi!"

"For mig er det prestige og løn."

"Hvis man skal bruge så lang tid på at få en uddannelse, så skal der altså også være gode penge i det. Alle har jo en drøm om at købe en villa eller en BMW."

"I sidste ende uddanner man sig for at gøre sine drømme til virkelighed."

"I mine øjne er man ikke et dårligere menneske, fordi man har en lav uddannelse. Men penge betyder bare utrolig meget – en SoSu-assistent, som bor alene eller sammen med sin mand, som er skraldemand, har det bare ikke lige så nemt som de to læger."

Pengene er altså vigtige for de unge, fordi de kan se i deres omgivelser, at man bliver begrænset i sine muligheder, hvis man ikke har penge. Et stort økonomisk råderum forbindes med frihed og muligheder hos de unge, som fx her hos en 21-årig, der holder sabbatår:

"Hvis man ikke har nogen penge, er der en masse ting, man ikke kan, ens frihed bliver indskrænket. Man skal have penge for at kunne have en vis levestandard," mandlig sabbatist, student 2008

Økonomien er samtidig et meget håndgribeligt forhold for de helt unge at orientere sig efter i de tilfælde, hvor de endnu ikke har lagt sig fast på en uddannelse. Uddannelsesvalget er som tidligere omtalt diffust for dem, og fremtidig indtjening er let at forholde sig til. Derfor er det særligt blandt de helt unge, at fokus på, *"at jeg bare skal tjene mange penge"*, er stort.

De uddannelser, som de unge forbinder med mindst prestige, er dem, hvor man *"nærmest ikke behøver uddannelsen, for alle kan være det"*, og som ifølge de unge er lavtlønnede. Det er uddannelser, der fører til job som fx SoSu-assistent, sygeplejerske, pædagog og lærer, hvor man også som ufaglært kan arbejde inden for samme branche. En sabbatist fortæller her om, hvorfor hun ikke har lyst til at blive lærer:

"Der er mange ufaglærte i faget. De mangler redskaber. Det er frustrerende at tænke på, at det er det, man skal ud i efter sin uddannelse. At en masse af ens kollegaer ikke er ordentligt kvalificerede," kvindelig sabbatist

Lærerlønnens image som værende meget lav afspejles således ofte i de unges begrundelser i forhold til ikke at vælge læreruddannelsen.

"Ude på arbejdsmarkedet kan du i andre job tjene mange penge hurtigt – med lærerne går det mere stille og roligt," kvindelig gymnasieelev, Selandia

På baggrund af denne klare holdning blandt de unge til lærerlønninger er de unge i fokusgruppediskussioner blevet bedt om at gætte på, hvad en folkeskolelærer har som startløn, og om at rangordne folkeskolelærernes løn i forhold til andre grupper af offentligt ansatte. Disse øvelser viste, at de unge tipper lærernes løn væsentligt lavere, end den reelt er, og at de ydermere tipper lærernes løn til at ligge væsentligt lavere end andre offentlige lønninger.

Det kan hænge sammen med, at de unge i medierne har hørt aktører tæt på lærerfaget argumentere for en bedre løn til lærerne. Diskussionen i medierne har sandsynligvis formentlig først og fremmest haft til formål at beskrive, hvorfor lærerne har krav på højere løn og bedre arbejdsvilkår. Faktum er dog, at diskussionen sandsynligvis har medvirket til at cementere et billede blandt de unge af en profession, hvor medarbejderne for alvor er udfordrede, ophængte, miskendte og underbetalte.

Job, som er forbundet med store indtægter, har altså utvetydigt mest prestige blandt de unge. Samtidig påpeger en række af de unge dog, at de i deres kommende job blot skal have "en ok løn". De har en forventning om et job, som giver tilstrækkeligt mange penge til, at de kan leve ubekymret, men samtidig har flere af de unge den holdning, at penge kun har en relativ betydning i det samlede billede.

"Den [lønnen] skal være stabil, ikke så meget, at det skal være en høj løn," kvindelig gymnasieelev, Rysensteen Gymnasium

"Det [lønnen] betyder da noget, men interessen betyder da mere. Jeg vil ikke læse en lang uddannelse og lave noget, jeg ikke bryder mig om, selvom lønnen er høj," kvindelig sabbatist, hhx-student 2009

Her betones vigtigheden af, at jobbet og uddannelsen er noget, som de unge finder relevans og mening i. I denne sammenhæng træder lønnen en smule tilbage i prioriteringsrækkefølgen.

"Det vigtige er interessen for faget. Se på et arbejde, som man skal have resten af livet. Økonomien er også vigtig. Men i sidste ende er det jobbet, som er udslagsgivende," kvindelig hf-studerende, Århus Akademi

"Det skal være sjovt og kunne holde mig fast, det er ikke pengene som for så mange andre," mandlig hf-studerende, Århus Akademi.

De unges fornemmelsen af, at lærernes løn er dårlig, påvirker dog stadig de unge. Læreruddannelsen er for de unge ikke forbundet med den prestige, som penge automatisk giver, og de unge, der vælger læreruddannelsen, er derfor nødt til at argumentere eller hente anerkendelse for deres uddannelsesvalg på andre måder. Findes der få positive myter og fortællinger om lærergerningen, er disse positive argumenter vanskeligere for de unge at finde.

Når det således er en generel holdning blandt de unge, at det kommende job skal give en ok, men ikke nødvendigvis prangende løn, hvormed man skal være i stand til at klare sig uden at begrænses, er det en væsentlig udfordring for rekrutteringen til læreruddannelsen, at der i høj grad er en forestilling blandt de unge om, at lærerlønnen er meget dårlig. Samtidig er det en væsentlig udfordring for rekruttering til læreruddannelsen at skabe positive fortællinger og myter om det at være lærer, så de unge kan fremstille andre argumenter for deres valg end høj løn.

8.2 Universitetsuddannelser øverst i hierarkiet

Universitetsuddannelser er for langt de fleste unge det mest prestigefyldte i uddannelsesjunglen, da en universitetsuddannelse er en blåstempling af ens evner.

Mange unge orienterer sig derfor mod universitetsuddannelserne, hvis de ellers har bare et minimum af boglig interesse. Det er også ofte universitetsuddannelserne, der giver den eftertragtede ekspertstatus, som beskrevet tidligere.

"Universitetsuddannelserne er på en eller anden måde sat over andre. Da jeg læste på læreruddannelsen, studsede folk over, at jeg ikke var søgt ind på en universitetsuddannelse," mandlig sabbatist, frafalden fra læreruddannelsen, student 2006

"Universitetsuddannelser generelt hører til eliten – eller i hvert fald de mere velstående," mandlig sabbatist

Hvis man ikke vælger en universitetsuddannelse, tolkes det ofte af de unge som, at man ikke har evnerne til at læse på universitetet. I nogle miljøer og blandt nogle forældre er det nærmest forventet, at de unge skal tage en universitetsuddannelse. Flere unge fortæller, at det kan være svært at indse og acceptere, at man ikke skal læse på universitetet, når man altid har klaret sig godt, eller hvis alle omkring en forventer det.

"Jeg tænkte over dansklærer i gymnasiet eller i folkeskolen. På mit gamle gymnasium er det bedst set, at man går på universitetet. Jeg har nok altid selv vidst, at det skulle være folkeskolen. Men det var først, da min far sagde til mig: "er det det, du vil, eller det, de andre vil?" at det sådan rigtig gik op for mig. Jeg skal være folkeskolelærer på fuldtid," kvindelig lærerstuderende, VIA Århus

Når de unge lærerstuderende fortæller deres omgangskreds, at de læser på læreruddannelsen, oplever flere, at der svares: *"Hvorfor gør du dog det, når du har snit til at læse på universitetet?"*

Flere unge oplever, at der er en forventning om, at klarer de sig godt i gymnasiet, skal de vælge en universitetsuddannelse. Dette kan være en af årsagerne til, at man på nogle læreruddannelser oplever at have mistet det, som en uddannelsesleder kalder *'de dygtige piger'*, som er et segment, der tidligere fyldte meget på læreruddannelsen.

'De dygtige piger' er dem, der altid har klaret sig godt, har gjort meget ud af skolen og fx gerne har fungeret som 'hjælpe lærer' i deres folkeskole tid. I dag vælger størstedelen af 'de dygtige piger' universitetet.

8.3 "Det lyder fedt!"

"Jeg kan ikke vælge, jeg tror, det bliver noget med medier, reklamer, film, underholdning, kreativitet og fantasi, det kunne godt være i udlandet. Jeg stræber bare efter succes med det, jeg laver," kvindelig gymnasieelev

Blandt de unge giver en uddannelse også prestige, når det lyder spændende – uden at man egentlig helt ved, hvad den fører til. Det er særligt uddannelser som medievidenskab og multimedie design samt uddannelser fra CBS (Copenhagen Business School), som topper på 'spændende barometret'. Det er uddannelser, hvor de unge bare har på fornemmelsen, at dem, der går på uddannelsen, er smarte, og at det fører til et fedt job – uden at de helt ved hvad.

Den uvidenhed, som de unge selv, men også deres forældre og venner, har om uddannelser som medievidenskab eller kandidatuddannelser fra CBS, er med til at gøre det lidt mystisk og spændende. For nogle unge er valget af 'en spændende uddannelse' en måde at bryde med det forventede, hvilket kan give dem følelsen af, at de selv finder på noget nyt, som lige netop er dem. At vælge en af de medierelaterede uddannelser eller en uddannelse på CBS er forbundet med prestige. For mange af de unge smelter deres egne interesser sammen med det, der er forbundet med prestige.

"Jeg kan ikke finde ud af, om noget interesserer mig, fordi det er smart, eller om det interesserer mig," kvindelig gymnasieelev

De unge forbinder 'spændende' uddannelser med den type af prestige, som de ser afspejlet i personer med moderigtigt tøj og biler. Flere af de unge vil gerne spejle sig selv i denne type, som her eksemplificeres hos denne 21-årige:

"Når man ser en med slips og fine sko, det er federe, og han tjener mere end en folkeskole lærer. Man vil hellere være ham med slipset end læreren. Man vil hellere have en smart titel og kunne gå på dyre cafeer end at skulle hjem og rette opgaver... Min lærer havde ikke jakkesæt og slips eller en lækker bil," mandlig sabbatist, student 2008

Den dragende mystik, som nogle uddannelser er omgærdet af, er næppe noget, læreruddannelsen kan få del i, idet læreruddannelsen og lærerjobbet som beskrevet i kapitel 2 netop er velkendt for alle og af mange unge betragtes som yderst middelmådig. Læreruddannelsen står derfor for mange unge som en kontrast til de mere mystiske og spændende uddannelser, som unge ofte hellere vil se sig selv i.

"Skolebøger fra 1984 kontra at sidde på et smart kontor, så ved jeg godt, hvad unge vælger, nemlig det smarte i stedet!," kvindelig sabbatist

Dog beskrives læreruddannelsen af en mindre gruppe unge som en velkommen kontrast til det 'blanke' og de mere 'overfladiske' uddannelser. Dette gælder især blandt de lærerstuderende.

8.4 Et internationalt præg er forbundet med prestige

De uddannelser, der har et internationalt sigte, virker appellerende på mange unge. Dette hænger sammen med, at et internationalt tilsnit som beskrevet i kapitel 7 åbner for mange muligheder og er tæt forbundet med anerkendelse og prestige, men også med den ramedynamik, som er så eftertragtet.

"Jeg tror, at i de her år, hvor der tales så meget om globalisering, så er der bare ret mange muligheder for at rejse ud i verden med en uddannelse fra CBS," mandlig lærerstuderende

Jeg ved ikke så meget om det, men det lyder fancy. Hør bare ordet, 'international handel' – det skal bare siges på engelsk for det er mindet på hele verden. Det ser godt ud når man skriver det på cv'et," kvindelig sabbatist

Flere fremhæver, at uddannelsernes navn i sig selv giver indtryk af, at det er internationalt og tidssvarende, fordi det er på engelsk.

"CBS er hot. Jeg tror det er på grund af navnet, at det er engelsk og lyder smart. Hvad var det nu det hed før? Nå ja, Handelshøjskolen, det lyder jo slet ikke fedt. Det er sådan noget, som mange siger, at de gerne vil, men de ved ikke nødvendigvis, hvad det egentlig er. Jeg kender piger, der aldrig har kunnet lide matematik, som pludselig siger, de vil læse på CBS. Det er jo mærkeligt, for det er faktisk økonomi, de skal læse. Jeg tror, de siger det, fordi det er smart," kvindelig sabbatist

Læreruddannelsen har – om end kun drypvist – med indlemmelsen i University Colleges fået adgang til den prestige, som det internationale islet kan give uddannelser. Der er imidlertid ikke mange af de unge på ungdomsuddannelserne, som har opfattet, at læreruddannelserne nu er blevet indlemmet i større uddannelsesinstitutioner og har skiftet navn.

Når læreruddannelsen ikke i øvrigt forbindes med det spændende og ukendte, som andre uddannelser gør, er den engelske betegnelse på uddannelsesinstitutionen dog ikke i sig selv nok til at gøre læreruddannelsen mere attraktiv for de unge, hvilket denne ordveksling i en fokusgruppe mellem en lærerstuderende og en 18-årig gymnasieelev illustrerer:

Lærerstuderende: *"Jamen man har jo gjort det med læreruddannelsen, for at fylde noget liv i. Nu hedder det jo University College. Det er lidt ligesom, når man ændrer karakterskalaen fra 10 trin til 7... man skal forme Danmark i forhold til resten af verden. Jeg tror, det virker."*

Gymnasieelev: *"Jeg synes, det er fjollet. For selve uddannelsen vil i bund og grund være den samme."*

At de unge forbinder 'det internationale' med prestige illustreres af de unge, der læser til lærer på KDAS' internationale linje. Når de unge her skal fortælle om sig selv til andre, er det vigtigt for dem at nævne, at de læser på den internationale linje på læreruddannelsen, fordi de oplever, at dette giver anerkendelse i deres omgangskreds.

"Jeg tænkte meget, at det lyder tørt at være skolelærer. Når jeg præsenterer, hvad jeg laver, i sociale sammenhænge, så siger jeg tit, at jeg læser på den internationale linje," kvindelig lærerstuderende, KDAS

I fokusgrupperne afprøvedes betydningen af en international linje på læreruddannelsen, og der var bred enighed om, at det er noget, der tiltrækker de unge.

"Så giver det jo pludselig mening at kalde det for UCL og UCC. Mange, som gerne vil ud og rejse, tænker nej tak til læreruddannelsen, fordi den binder dem til Danmark," mandlig lærerstuderende, KDAS

8.5 Uddannelsernes adgangskoefficienter som en hitliste

De unge bruger i høj grad de offentliggjorte adgangskoefficienter som pejlemærker for, hvilke uddannelser de forbinder med høj prestige. Uddannelser med høje adgangskrav har høj prestige, mens uddannelser med åbent optag har lave prestige i de unges øjne. De unge gør brug af en kausalforklaring om, at høje adgangskrav betyder, at det er en krævende uddannelse, som det giver prestige at være studerende på og en høj løn, når man er færdig med uddannelsen.

"Prestigeuddannelser er dem med det højeste gennemsnit, man tænker, de er sværere. Sådan noget som læge, medicinsvidenskab og sådan noget," kvindelig sabbatist, hhx-student 2009

Adgangskravene bliver en måde at orientere sig på i de mange uddannelsesmuligheder. De unge bruger det til at rammesætte egne muligheder, og de unge, der har – eller har udsigt til – et højt gennemsnit på deres afgangsbrev fra ungdomsuddannelsen, vil gerne bruge dette gennemsnit til noget. At bruge sit gennemsnit betyder, at man vælger en uddannelse med så højt et gennemsnit som muligt, for ellers har man spildt sit gennemsnit eller spildt en masse energi undervejs i sin ungdomsuddannelse.

"Jeg vil ikke spille mit kloge hoved," kvindelig sabbatist, student 2008

Dette perspektiv er mest udbredt blandt de unge, der stadig går på ungdomsuddannelserne, eller de unge, der holder sabbatår.

For mange unge handler det derfor om at vælge en uddannelse, der er så højt placeret i det offentliggjorte 'prestigehierarki' som muligt. Mange af de unge ønsker at stille så højt, som de kan i forhold til at vælge en uddannelse, der har høje adgangskrav.

"Men der er også noget med gennemsnittet. At man tænker: 'jeg har snittet til det, og det lyder pænt og ser godt ud'. Jo jo, selvfølgelig interesserer jeg mig for International Business and Politics – som jeg skal læse – men det handler også om, at man ligeså godt kan tage den med det høje snit som den med det lave, når man nu kan," kvindelig sabbatist

Modsat de uddannelser, der kræver de højeste gennemsnit, for at man kan komme ind, har de uddannelser, som har eller som er kendt for at have frit optag mindre prestige blandt de unge. Læreruddannelsen placeres af de unge som en af disse uddannelser. *"Kan du ikke blive andet, så kan du altid blive folkeskolelærer"* er en udbredt holdning blandt de unge. Når det er noget alle kan blive, er der ikke prestige forbundet med at tage uddannelsen.

At adgangskravene til læreruddannelsen er blevet skærpet, er ikke noget de unge (ud over dem, der læser på læreruddannelsen) har bemærket endnu. Oplysningen bliver imidlertid modtaget positivt, eftersom de unge generelt er enige om, at det ikke er hensigtsmæssigt, at det er dem med de laveste karakterer, der bliver lærere. Der er en bred enighed om, at folkeskolelærer er for vigtigt et job til, at det skal varetages af personer, der ikke selv har klaret sig godt i skolen.

"Det er fandeme skidt, at nogen, der har fået fem i snit, kan komme ind og undervise nye generationer i folkeskolen," mandlig sabbatist, hhx-student 2008

Det illustreres her i en fokusgruppediskussion mellem unge fra ungdomsuddannelser, læreruddannelsen og sabbatister, hvordan adgangskrav og prestige for de unge er tæt forbundne.

Ordveksling fra fokusgruppeinterview:

"Der er kommet flere krav, det kræver snit at komme ind på flere professionshøjskoler, og man skal have bestået bestemte fag med rimelig gode karakterer. Det hjælper også bare på anseelsen," kvindelig lærerstuderende

"Okay – de ting er bare ikke lige nået over til mig. Jeg har stadig inden i hovedet, at jeg jo altid kan blive lærer, hvis alt andet fejler," kvindelig sabbatist

"Når man har en opfattelse af, at det er noget, alle kan komme til – så er det jo ikke noget specielt," mandlig sabbatist

"Jeg går i klasse med nogle, som har snit til meget mere, men som har valgt læreruddannelsen – det er jo også med til at hæve prestigen," kvindelig lærerstuderende

8.6 Mediernes afgørende rolle

Det spiller en stor rolle for de unges opfattelse af forskellige uddannelser og professioner, hvordan disse fremstilles i medierne. De fleste unge refererer i større eller mindre grad til medierne som en

kilde til viden, som mere eller mindre direkte påvirker deres valg af uddannelse.

At medierne har stor indflydelse på de unges opfattelse af uddannelser og job, bekræftes af studievalgscentrene, der fortæller, at de umiddelbart efter tv-serier som fx politiserien 'Anna Pihl' oplevede stærkt stigende interesse for politiskolen, især blandt piger.

En uddannelses prestige påvirkes også af, hvordan politikere omtaler bestemte fag. I den forbindelse har mange af de unge bidt mærke i, at det går dårligt i skolerne fagligt set, hvilket de baserer på, at Danmark klarer sig dårligt i diverse internationalt sammenlignelige test som fx PISA-undersøgelsen, der har været meget omtalt i medierne.

"Når jeg tænker på folkeskolelærere, tænker jeg på de negative historier, der har været i medierne," mandlig hf-studerende, Århus Akademi

"Der er meget i medierne om det, undersøgelser der viser, at vi ligger langt nede på listerne, og at mange ikke kan læse," kvindelig sabbatist

Læreruddannelsens image blandt de unge er præget af mediernes historier, der opleves som overvejende negative. En del af de negative historier handler om, at børn er blevet mere uopdragene, respektløse, besværlige, voldelige og højrestede. Andre historier handler om, hvordan lærerne står magtesløse over for børnene og forældrene. Alt dette præger de unges billede af lærergerningen i negativ retning, og fx gjorde det meget stort indtryk på de unge, at en lærer blev slået af en forælder ved en skole-hjemsamtale, mens denne undersøgelse fandt sted.

Forskelle på skoler, hvor nogle skoler næsten kun har børn med etnisk minoritetsbaggrund, og andre næsten udelukkende har etnisk danske børn fra ressourcestærke familier, er også et negativt scenarium, som flere unge beskriver på baggrund af de oplysninger, de har fra medierne. I den forbindelse er frygten blandt de unge at havne på en af de 'dårlige skoler'.

"Ni ud af ti historier er negative, det bliver man jo påvirket af. Den stigende privatisering er en del af problemet. Alle de gode børn er i privatskole, og man [læreruddannede] er bange for at havne i folkeskolen, det er en losseplads for umulige børn," mandlig sabbatist, hf-student 2006

Blandt de unge på ungdomsuddannelserne og blandt dem, der holder sabbatår, er der mange, der giver udtryk for, at folkeskoleområdet altid

rammes af økonomiske nedskæringer, og at skolerne er nedslidte og umoderne. Billedet af folkeskolerne er præget af de negative historier, mens moderne folkeskoler med interaktive tavler, bærbare computere og fokus på sundhed og idræt fortaber sig i ukendskab. Dette skyldes dog ikke kun mediernes fortællinger, men også, at de unge lægger en forståelsesramme fra deres egen folkeskoletid ned over billedet.

Flere af de unge efterlyser positive historier om folkeskolen og rollemodeller for unge lærere, hvilket understreger, at de gode historier skal fortælles, så de unges referenceramme i forhold til lærergerningen udvides.

"Jeg møder ikke nogen i min hverdag, som er seje lærere, jeg har ikke nogen i min omgangskreds, ingen i min familie, der er ingen seje lærere, når jeg tænder for mit tv, jeg møder dem bare ikke. Der mangler forbilleder. Hvis man ikke kender nogen, der er lærere, bliver man bare ramt af alle de negative ting: dårlig løn, man bliver slået ned, osv.," kvindelig sabbatist, hhx-student 2008

Som tidligere nævnt er det ligeledes vigtigt i denne henseende, at lærere, som de unge kender, taler positivt om lærergerningen.

8.7 Handlingsforslag

- **Bryd med myten om den dårlige lærerløn og information om lærernes faktiske løn**
Myter og forestillinger om niveauet for lærernes løn og beløbs faktiske størrelse er stærke, og der er udbredt uvidenhed herom.

Samtidig betyder forventningen om en rimelig løn meget for de unges uddannelsesvalg. Det er derfor nødvendigt at kommunikere lønniveauet for lærere i forhold til andre professioner tydeligere ud og at gøre op med myten om, at lærerne får en decideret dårlig løn.

- **Synliggør at læreruddannelsen giver internationale muligheder**

Dette kan muligvis gøres ved at profilere University Colleges, så betegnelsen bliver en del af de unges bevidsthed.

Endvidere som anbefalet i kapitel 7 bør der være fokus på at udbrede kendskabet til de internationale muligheder ved læreruddannelsen.

- **Synliggør lærernes ekspertise inden for didaktik og pædagogik**

Som beskrevet i kapitel 5.

- **Kommunikér de positive historier om læreruddannelsen og lærerjobbet bredt ud**

Det bør kommunikeres langt tydeligere ud, at lærere også er unge og engagerede personer, som er glade for deres arbejde. Yngre rollemodeller for læreruddannelsen bør fremhæves.

- **Synliggør de skærpede adgangskrav til læreruddannelsen**

Herigennem synliggøres det, at ikke alle og enhver kan komme ind på læreruddannelsen.

9. Fortællingen om MIG

Som denne rapport illustrerer, er der utroligt mange ting i spil, når unge vælger videregående uddannelse, og vi har i rapporten opstillet en række dominerende tendenser og værdier i tiden, som er helt centrale motiverende faktorer for de unges valg af uddannelse. Ønsket om synlig faglighed og ekspertkompetencer, idealet om det utvungne fællesskab, idealet om det dynamiske liv og drømmen om en uddannelse og et job, der giver prestige, er alle forhold, der tillægges stor værdi af de unge, og som derfor præger deres drømme og forventninger til fremtiden, og som følge heraf deres uddannelsesvalg.³²

9.1 Uddannelsesvalg som selvfortælling

Som indledningsvis beskrevet opfatter de unge i generation Y i høj grad sig selv som selvstændige individer med egne meninger og en stærk individualitet. Derfor sætter de unge deres uddannelsesvalg ind i en selv-fortælling, en fortælling om MIG – som de beskriver alle deres store valg i forhold til.

Konkret betyder dette, at mange af de unge efter-rationaliserer eller 'retfærdiggør' deres uddannelsesvalg i forhold til tidens tendenser og værdier. Herved får de uddannelsesvalget til at give mening *både* i forhold til deres selv-fortælling og i forhold til tidens overordnede tendenser og værdier.

Således ser fx flertallet af de unge, der har valgt læreruddannelsen, lærergerningen som et afvekslende og dynamisk job fuldt af muligheder, mens andre unge, der ikke kan se sig selv som lærere, opfatter jobbet diametralt modsat. På samme måde ser nogle unge lægejobbet som yderst prestigefuldt, da det giver synlige kompetencer og en

ekspertrolle, mens andre unge, der ikke kan se sig selv i lægejobbet, finder negative aspekter af jobbet til deres fortælling om, hvorfor de ikke skal være læger. Og unge, som vælger en håndværkeruddannelse, bruger argumentet om tydelige kompetencer og ekspertrolle i deres fortælling om rigtigheden af deres uddannelsesvalg.

Således er det altså langt hen ad vejen de samme faktorer, der motiverer og påvirker de unge i deres uddannelsesvalg, og blandt mange unge synes der at være en række fælles værdier og tendenser. Men hvordan de unge *tolker* tidens tendenser og værdier ind i deres selv-fortælling er altså vidt forskelligt.

9.2 Urbaniseringsgrad og læreruddannelsen

Ud over de dominerende tendenser og værdier er der en række øvrige forhold, som analysen viser, har betydning for de unges uddannelsesvalg i almindelighed, og som endvidere har særlig betydning for de unges opfattelse af læreruddannelsen og lærergerningen. Disse forhold er urbaniseringsgraden og det tidlige studievalg, som bl.a. Globaliseringsstrategien har medført.

Analysen viser, at der inden for visse felter er forskel på, hvad de unge fremhæver som grundlæggende positive kvaliteter ved læreruddannelsen og lærergerningen, alt afhængig af om de er bosat i en større by som Århus eller København eller er bosat i mindre byer eller mere tyndbefolkede områder.

Det kan til dels hænge sammen med de forskelle, der er på aldersfordelingen på læreruddannelserne i de større og mindre byer. Ansøgerne til læreruddannelsen fordeler sig som tidligere beskrevet overordnet set i to aldersgrupper: de helt unge, hvor de 21-22-årige udgør den største gruppe, og de ældre fra 26 år og opefter. Denne fragmentering i alder gør sig gældende for læreruddannelser i både større og mindre byer, men er dog mest markant på læreruddannelserne i de mindre byer, hvor der ud over at være en større

³² Sideløbende med de dominerende tendenser og værdier i tiden er der naturligvis mange andre og mere subjektive forhold, der påvirker de unges uddannelsesvalg, såsom oplevelser i opvæksten, genetisk arv, social arv, personlighed mv.

andel af helt unge studerende også er markant flere i gruppen over 30 år.

Det faktum, at der er flere ældre studerende på læreruddannelser i de mindre byer end i de større byer kan være medvirkende årsag til, at flere lærerstuderende i de mindre byer fremhæver kvaliteter som jobsikkerhed, kontinuitet, relativt mange undervisningstimer på studiet, arbejdstider, der kan forenes med et familieliv, og korte geografiske afstande til familie, studie og arbejde som de mest positive værdier ved læreruddannelsen og lærerjobbet – kvaliteter, som måske ikke overraskende tillægges større værdi jo ældre den lærerstuderende er. Dette er tilfældet for flere lærerstuderende i både de større og de mindre byer. Som denne 35-årige lærerstuderende fortæller:

"Jobgaranti var også en af grundene til, at jeg valgte læreruddannelsen, det var vigtigt for mig, da jeg var på revalidering, før jeg startede," kvindelig lærerstuderende, UCL Jelling

Kvaliteterne jobsikkerhed, kontinuitet, relativt mange undervisningstimer på studiet, arbejdstider, der kan forenes med et familieliv, og korte geografiske afstande til familie, studie og arbejde fremhæves i langt mindre grad af de yngre lærerstuderende i de større byer som positive værdier ved læreruddannelsen og lærerjobbet.

De yngre lærerstuderende i de større byer fremhæver derimod i langt højere grad en dynamisk og afvekslende hverdag, differentierede jobmuligheder og mulighed for videreuddannelse som de positive kvaliteter ved læreruddannelsen og lærerjobbet. Og denne gruppe af unge ser *mange* muligheder i læreruddannelsen:

"Læreruddannelsen er en god, bred og almen uddannelse. Jeg vil gerne undervise og arbejde videre med kommunikation, men har valgt læreruddannelsen for at have hænderne nede i mulden. Efter læreruddannelsen regner jeg med at tage en diplomuddannelse. En blanding af undervisning og studium, så jeg kan komme til at lave noget med kunst og kulturformidling på børne- og ungeområdet. Måske skal jeg på et tidspunkt arbejde fuldtids som lærer, men så skal det gerne være mere kulturorienteret fx musiklærer på en højskole," kvindelig lærerstuderende, VIA Århus

Aldersforskelle på de lærerstuderende i de større og mindre byer er dog ikke hele forklaringen på, at de lærerstuderende i større og mindre byer fremhæver forskellige kvaliteter ved læreruddannelsen og lærerjobbet, da der er en tendens til, at der i gruppen af de helt unge lærerstuderende i de

mindre byer er en del, der lægger vægt på mange af de samme kvaliteter ved læreruddannelsen og lærerjobbet som deres ældre medstuderende.

"Det kan sagtens forenes med et godt familieliv at være lærer, sådan er det ikke med mange andre job," mandlig lærerstuderende, UCL Skaarp

Dette kan hænge sammen med, at der blandt de helt unge lærerstuderende i de mindre byer er en gruppe af unge, der sætter stor pris på tryghed og på det kendte, og som derfor ikke har ønsket at flytte væk fra den by, hvor de er vokset op. Dette har muligvis begrænset deres valgmuligheder for videregående uddannelse, hvilket for nogle kan være en af baggrundene for valget af læreruddannelsen.

Som hos deres ældre medstuderende er det altså ikke umiddelbart drømmen om en dynamisk og afvekslende hverdag, differentierede jobmuligheder og mulighed for videreuddannelse, der har motiveret denne gruppe af helt unge lærerstuderende i de mindre byer til at vælge læreruddannelsen, men nærmere den tryghed, som de forbinder med læreruddannelsen og lærerjobbet.

Således er det ikke nødvendigvis de samme faktorer, der motiverer unge i henholdsvis de større og de mindre byer til at vælge læreruddannelsen, da det er forskellige kvaliteter ved læreruddannelsen og lærergæringen, der tillægges værdi, og som ses som grundlag for det gode liv. Mens det blandt en stor del af de ældre lærerstuderende på tværs af større og mindre byer og blandt en gruppe af de helt unge lærerstuderende i de mindre byer altså er kvaliteter som jobsikkerhed, kontinuitet, relativt mange undervisningstimer på studiet, arbejdstider, der kan forenes med et familieliv, og korte geografiske afstande til familie, studie og arbejde, der fremhæves som kvaliteter ved læreruddannelsen, er det blandt de yngre lærerstuderende særligt i de større byer kvaliteter som en dynamisk og afvekslende hverdag, differentierede jobmuligheder og mulighed for videreuddannelse, der fremhæves.

Dette taget i betragtning bør man i en rekrutteringskampagne til læreruddannelsen holde sig for øje, at det kan være nødvendigt at differentiere kampagnen, alt efter om man henvender sig til unge i større eller mindre byer eller henvender sig til de yngste eller de lidt ældre unge.

Endvidere bør man være opmærksom på, at uddannelsernes geografiske placering spiller en rolle for flere af de unge i deres uddannelsesvalg. På samme måde som nogle unge i mindre byer ikke

ønsker at flytte fra disse byer, er der også en stor gruppe unge, der lægger meget vægt på, hvorvidt deres kommende uddannelse er i en by, hvor de kan se sig selv og også gerne har et netværk.

Særlig København og Århus er populære studiebyer, som denne sabbatist fortæller:

"Der er mange, der snakker om, at man kan læse i Århus og i København, og hvad for en by skal man vælge? Det betyder også rigtig meget, det snakker vi helt vildt meget om. De fleste herfra de tager til Århus. Som jeg ser det, er det rart, at man kender nogen, der bor i Århus også, så man har lidt netværk, også når man starter, og ikke det hele er nyt," mandlig sabbatist, student 2009

"Men der også mange, der gerne vil til København, det er Danmarks hovedstad, og der sker meget. Det er også fordi, man har en fornemmelse af, at uddannelserne måske er lidt bedre i København, i hvert fald så er snittene højere," mandlig sabbatist, student 2009

9.3 Det tidligere studievalg og læreruddannelsen

Der altså en tendens til, at unge fremhæver forskellige kvaliteter ved læreruddannelsen og lærergerningen alt efter deres alder. På baggrund heraf må man formode, at de unges alder, når de søger optagelse på en videregående uddannelse, kan have betydning for søgningen til læreruddannelsen.

Regeringens Globaliseringsstrategi fra 2006 har som en af sine målsætninger, at *"mindst 50 % af en ungdomsårgang skal gennemføre en videregående uddannelse i 2015,"* og at *"unge, der tager en videregående uddannelse, på længere sigt som hovedregel være færdige, når de er omkring 25 år."*³³

Der er for at støtte op herom iværksat en række forskellige incitamenter, blandt andet fortrinsreglen om adgang til videregående uddannelse inden for to år efter den adgangsgivende eksamen og nedsat SU til unge, der starter en uddannelse senere end to år efter den adgangsgivende eksamen. Disse incitamenter har alle til formål at tilskynde de unge til tidligere studievalg, færre sabbatår og hurtigere gennemførelse af uddannelsen.

Og strategien synes umiddelbart at have virket efter hensigten; de unge er i gennemsnit blevet yngre, når de påbegynder en videregående uddannelse.

Også de lærerstuderende er blevet yngre, og fra 2002 voksede gruppen af ansøgere under 22 år med læreruddannelsen som førsteprioritet fra 21 % til 36 % i 2008. De lærerstuderende følger således til dels den generelle udvikling. Dog er ansøgere til læreruddannelsen fortsat ældre end gennemsnittet af ansøgere til de fleste øvrige uddannelser. Dette er en væsentlig pointe, da det til dels er forskellige kvaliteter og værdier, der ligger til grund for de helt unge og de lidt ældre unges uddannelsesvalg.

De kvaliteter, flere af de ældre lærerstuderende fremhæver som positivt ved læreruddannelsen og lærergerningen, er fokuseret omkring værdier forbundet med familieliv og fleksibilitet i arbejdstid, jobsikkerhed og kontinuitet. Disse kvaliteter er der ligeledes flere af de helt unge, som endnu ikke har valgt uddannelse, der associerer med lærergerningen, men det er imidlertid ikke kvaliteter, der umiddelbart tiltaler flertallet af disse unge.

Dette indikerer, at et tidligere studievalg indirekte kan modarbejde rekruttering til læreruddannelsen, netop fordi en række af de kvaliteter, som mange unge forbinder med læreruddannelsen og lærergerningen, og som netop motiverer flere af de ældre unge til at vælge læreruddannelsen, er forhold, der umiddelbart ikke motiverer de helt unge.

Herudover kan det kræve en vis personlig modenhed at sætte sig ud over lærergerningens generelle omdømme som et hårdt, udskældt, dårlig lønnet og ikke prestigefyldt job.

Noget generaliseret sat op er der noget, der tyder på, at jo yngre de unge er ved ansøgningen til videregående uddannelse, jo mindre sandsynligt er det, at de vælger læreruddannelsen.

³³ Kilde: Globaliseringsstrategien, kap.4. 2006.

10. Konklusion og løsningskatalog

Søgningen til læreruddannelsen er i perioden 2000 til 2008 faldet støt. Faldet stoppede i 2009, men da der er både organisatoriske og konjunkturmæssige forklaringer på, hvorfor søgningen her er større, er det ikke en udvikling, der kan tages som tegn på en generel tendens. Det er derfor nødvendigt at rekruttere flere unge til læreruddannelsen for at imødekomme en forventet lærermangel i de kommende år.

Denne rapport har præsenteret NIRAS Konsulenternes analyse af de bagvedliggende årsager til den faldende søgning til læreruddannelsen. I det følgende gennemgås analysens hovedkonklusioner i korte træk, hvorefter der opstilles en række løsningsforslag til, hvordan udviklingen med faldende søgning til læreruddannelsen kan vendes.

Kvinder dominerer optaget på læreruddannelsen endnu mere, end de dominerer optaget på andre videregående uddannelser. Læreruddannelsen har traditionelt tiltrukket lidt ældre ansøgere, og mens dette stadig er tilfældet, ses dog en tendens til, at de lærerstuderende i lighed med studerende på andre videregående uddannelser, bliver yngre. Forskellige tilskyndelser til tidlig studiestart har altså haft indvirkning på optag på læreruddannelsen. Da der imidlertid er en række motivationsfaktorer for valg af læreruddannelsen, som har en tendens til først at opstå i den unge i en lidt mere moden alder, risikerer den politisk motiverede påvirkning i retning af tidligere studiestart at påvirke optaget på læreruddannelsen i negativ retning.

Folkeskolen, skolegang og lærere har alle danskere erfaring med, og folkeskolen har en markant tilstedeværelse i de flestes liv. Den udgør en fælles referenceramme i samfundet, som de fleste føler sig både berettigede og kvalificerede til at udtale sig om. Dette er både præmissen, udfordringen og det unikke ved folkeskolen og jobbet som folkeskolelærer.

Fordi alle kender og forholder sig til folkeskolen, er der i det danske samfund generelt en enorm opmærksomhed herpå. Debatten om, hvilke mål man har for børns skolegang, og ikke mindst

hvordan disse mål indfris, er evigt tilstedeværende i medierne og i den politiske debat. På den mere negative side har debatten og den megen omtale bevirket, at der er opstået en lang række myter og fordomme om folkeskolen, lærergerningen og læreruddannelsen. Det er myter og fordomme, der ikke nødvendigvis afspejler virkeligheden, men som ikke desto mindre præger de unges opfattelse af folkeskolen, lærergerningen og læreruddannelsen.

Tidens unge er karakteriseret ved at have været socialt stimulerede, understøttet og plejet gennem hele deres opvækst i et pasningssystem og en familiestruktur, hvor børns trivsel er et altoverskyggende mål. De unge, som kommer gennem gymnasiet og dermed er kandidater til en videregående uddannelse, har oftest ikke mødt mange alvorlige forhindringer i tilværelsen.

Uddannelsen og det fremtidige job er vigtige faktorer i de unges selvuddannelsesproces, og uddannelsesvalget er ikke et valg, som de unge tager let på. Drømmen om fremtiden domineres af forestillingen om det perfekte liv, om personlig succes, om en karriere, der giver personlig mening, og om et liv med perfekt balance mellem arbejdsmæssige udfordringer og faglige kompetencer.

For mange unge er det vanskeligt at se læreruddannelsen og lærergerningen opfylde denne fremtidsdrøm. De dominerende myter om lærergerningen og folkeskolen og den generelt negative diskurs om folkeskolen gør, at de unge har mere end almindeligt vanskeligt ved at se fordelene i arbejdet som folkeskolelærer.

Et væsentligt element i forestillingen om det perfekte liv er for de unge drømmen om at blive eksperter eller professionelle – at kunne noget, som ikke alle kan. Man stræber efter og finder prestige i det, som er forbeholdt de få – de job, som har en klar professionalisme og et skær af 'mystik' over sig.

Lærernes faglighed er imidlertid ikke synlig for de unge, som står over for at skulle vælge uddannelse. De ser hverken læreren som fag-faglig ekspert

eller som pædagogisk professionel. Mange unge sammenligner det at være lærer med det at gå i folkeskole igen. Man forventer ikke som lærer at få nye kompetencer, og jobbet ses ikke som fagligt udfordrende eller tilfredsstillende. I forhold til rekruttering til læreruddannelsen skaber blindheden over for lærernes professionsfaglighed problemer på to fronter:

For det første mistes de unge, som motiveres af interessen for et bestemt fag eller et fagligt felt (eksempelvis sprog eller naturvidenskabelige fag). De fravælger læreruddannelsen, fordi de mener, at denne faglighed i grundskolen og i læreruddannelsen er for let og for tynd. I stedet retter de deres opmærksomhed mod en universitetsuddannelse.

For det andet mistes de unge, som motiveres af det pædagogiske arbejde, af at formidle og at undervise børn og unge. Denne gruppe skræmmes af diskursen om de umulige børn og de vanskelige forældre, og da de er uvidende om eller overser, at læreruddannelsen har til formål at udstyre dem med værktøjer og kompetencer til at håndtere disse udfordringer, fravælger de jobbet som lærer. Bevidstheden om, at det professionelle indhold i lærergerningen er at være i stand til at se, hvordan det enkelte barn lærer, og hvordan man får gruppen til at fungere, så læring kan finde sted, mangler hos langt de fleste unge.

Et andet element i de unges forestilling om det perfekte liv er idealet om utvungne fællesskaber, hvor gode sociale relationer bærer såvel det fremtidige studium som det fremtidige arbejdsliv. De unge vil trives på deres studium, og de vil trives på deres fremtidige arbejdsplads. Igen stiller de unges forestillinger om læreruddannelsen og personlige referenceramme fra oplevede situationer i folkeskolen sig i vejen for deres søgning til læreruddannelsen. De unge opfatter undervisningssituationen i folkeskolen som en socialt ulige relation, hvor børnene og de unge i bund og grund ikke har lyst til at være sammen med læreren. De husker situationer fra egen skoletid, hvor lærere har stået magtesløse og lidt personlige nederlag. Dette kombineret med de unges uvidenhed om, at læreruddannelsen giver dem pædagogiske redskaber og kompetencer til at håndtere disse situationer, gør, at de viger tilbage for at stille sig selv på en så udsat post, som læreren for dem fremstår at være.

Når de unge beskriver deres drømmeuddannelse og fremtid, er drømmen om et dynamisk liv central. Dynamikken antager to former: rammedynamik og indholdsdynamik. Ved rammedynamik

forstås, at uddannelse og fremtidige job ikke må have for faste rammer og begrænse den unges muligheder. Det skal være muligt at flytte sig, at udvikle sig og at træffe nye valg. Rammerne skal være dynamiske.

Ved indholdsdynamik forstås, at uddannelse og job heller ikke på den indholdsmæssige side må være ensformigt. Hverdagen skal være spændende, udfordrende og varieret – dvs. indholdet skal være dynamisk. Igen kolliderer de unges drømme med de gængse opfattelser af og myter om lærergerningen og folkeskolen i og med, at mange unge opfatter lærergerningen som en enkeltbillet til kedsomhed og fastlåsthed. Læreruddannelsen opfattes ikke som et springbræt til nye interessante destinationer, men snarere som en stopklods, der spærrer vejen for den videre færd fremad. De unges behov for selviscenesættelse, spænding og variation passer ikke med deres opfattelse af folkeskolen, som de derimod ser som en port, man går ind ad og efterfølgende er låst inde bag resten af livet.

Når de unge taler om uddannelser og uddannelsesvalg, er der et tydeligt prestige-hierarki, som er begrundet i tre forhold: økonomiske muligheder, adgangskrav til uddannelsen og tydelig professionalitet eller ekspertrolle. De unge ser prestige i uddannelser, hvor der er udsigt til en god indtjening, som det er vanskeligt at komme ind på, og uddannelser, hvor man bliver ekspert på et felt. Uddannelser med fri adgang ligger lavt i dette prestige-hierarki, som altså ikke entydigt er bundet op på længden af uddannelsen eller uddannelsens grad af akademisering.

Uddannelsers prestige blandt de unge er snarere bundet op på eksklusivitet, tidens trends, mystik og penge. Igen går læreruddannelsen af flere grunde ud af kampen som taber. Der er i forhold til lærergerningen en voldsomt stærk myte om meget lav løn, der er for de unge ingen prestige i at blive optaget på læreruddannelsen, da der i reglen ingen adgangskrav er, der er forestillinger om manglende fag-faglig indsigt, og der er manglende forståelse for professionsfagligt indhold i lærerens job.

Ovenstående maler et temmelig dystert billede af læreruddannelsens fremtid. Der er imidlertid et væsentligt lyspunkt – og det er de unges evne til at skabe fortællingen om sig selv. I de unges bestræbelser på selvdannelse og identitet tolker de tidens værdier ind i det/de valg, de træffer. De unge, der ønsker at være økonomer, fremhæver de aspekter ved uddannelsen, som passer ind i tidens værdier, og tilskriver det fremtidige arbejds-

liv karakteristika, der ses som positive i tidens værdikodeks. De unge, som på ingen måde har lyst til at blive økonomer, fremhæver derimod de aspekter ved uddannelsen, der er i modstrid med tidens værdier, og betoner i beskrivelsen af økonomens fremtidige arbejdsliv de forhold, som er i absolut modstrid mod tidens værdier.

Læreruddannelsen og lærergerningen er domineret af negative historier, myter og fortællinger, men dette negative billede kan ændres. Skal billede af læreruddannelsen ændres, således at de unge, som kunne have lyst til at undervise, kan læse tidens værdier ind i læreruddannelsen og lærergerningen, er det dog nødvendigt fx via medier og kampagner at få malet et tilstrækkeligt nuanceret billede af det at være lærer – et billede, der benævner de positive sider af læreruddannelsen og lærergerningen, og som derved giver de unge, der har lyst til og mod på en fremtid som underviser og formidler, mulighed for at fremhæve de positive aspekter ved læreruddannelsen, som passer ind i tidens værdier.

Det skal være muligt for de unge at se, at læreruddannelsen og lærergerningen kan give succesoplevelser, kompetencer, muligheder, personlig udvikling, dynamik og en acceptabel løn. Som billedet er nu, er de negative forestillinger om lærergerningen så dominerende, at det er vanskeligt for de unge at finde de positive historier, de kan bruge som elementerne i fortællingen om dem selv.

Hvis de unges viden om læreruddannelsen og lærergerningen øges, deres bevidsthed om mulighederne i læreruddannelsen styrkes, og den negative fremstilling af lærergerningen samtidig aftager, er det muligt for læreruddannelsen at finde et afbalanceret leje, hvor den på lige fod med andre uddannelser kan tiltrække og motivere unge til at vælge læreruddannelsen.

10.1 Løsningskatalog

Anbefalinger til handling på baggrund af analysens resultater opdeles i to hovedgrupper: det lange seje træk og indsatsen på den kortere bane.

På langt sigt gælder det efter NIRAS Konsulenternes opfattelse om at ændre den dominerende fortælling om folkeskolen og lærergerningen i offentligheden og ad den vej ændre den meget negative diskurs, som der i en årrække har været omkring folkeskolens virke, lærernes arbejdsvilkår, lærernes kompetencer og deres indsats.

Der findes ikke nogen enkel eller hurtig mirakelkur, men en række forhold skal være til stede for, at man kan påvirke diskursen. Mediernes behandling af folkeskolen og lærergerningen vil formentlig altid være præget af sensationsjournalistikken, men folkeskolens aktører og interessenter kan være med til at nuancere billedet frem for at understøtte mediernes negative fortælling om folkeskolen.

■ Fokus på fag-professionalismen

Det er nødvendigt at styrke fokus på og bevidsthed i offentligheden om lærergerningens pædagogiske og didaktiske professionalisme som en central del af dens faglighed. Det skal kommunikeres ud, at læreren bliver ekspert på sit felt – nemlig børns læring.

■ Nedtone 'overenskomstforhandlinger i det offentlige rum'

Diskussioner i medierne om, hvor stressende det er at undervise, hvor vanskeligt det er at skabe rum for læring, hvor dårlig lærernes løn er og forældres negative indflydelse på skolens dagligdag, fortællinger om nedslid, udbrændthed, dokumentationspres etc.

Disse diskussioner har formentlig først og fremmest haft til formål at forbedre lærernes arbejdsvilkår. Faktum er dog, at diskussionerne i høj grad har medvirket til at cementere et billede blandt de unge af en profession, hvor medarbejderne for alvor er udfordrede, op-hængte, underbetalte og miskendte.

■ Få lærere til at tale nuanceret om lærergerningen

I forlængelse af ovenstående bør der fra lærernes side være fokus på at fortælle de gode historier om lærergerningen. De unge oplever, at det er de negative historier om stress, arbejdspress og krævende forældre og børn, der fylder mest for uddannede lærere. Denne beskrivelse husker de unge, når de skal træffe valg om uddannelse. En nuancering af fortællingerne om lærergerningen til også at omfatte de gode sider, som lærerne, jævnfør TALIS-undersøgelsen, også ser ved jobbet, er nødvendig, hvis det at være folkeskolelærer ikke skal stå som et skræmmebillede i de unges bevidsthed.

På kortere sigt anbefaler NIRAS Konsulenterne, at der iværksættes en række tiltag og formidlingskampagner, der understreger aspekter ved læreruddannelsen og lærergerningen, som de unge tillægger værdi.

Til trods for, at nedenstående anbefalinger efter NIRAS Konsulenternes opfattelse er stærkt gensidigt afhængige, er de forsøgt rangordnet efter forventet effekt.

■ **Synliggør at der er varierede muligheder med en læreruddannelse**

Det er centralt at formidle mulighederne for videreuddannelse, karrieremuligheder og de mange forskellige jobmuligheder, en læreruddannelse baner vejen for. De unge i dag er mentalt meget optaget af ramedynamik. Derfor har en uddannelse, der generelt bliver opfattet som fastlåsende og begrænsende, et meget negativt udgangspunkt. Det skal derfor gøres klart for de unge, at læreruddannelsen og lærergerningen åbner frem for lukker døre.

■ **Synliggør at der er flow, dynamik og udfordring i at være lærer**

De unge tilstræber en tilværelse, hvor de konstant udfordres, og hvor de har kompetencer og færdigheder til at håndtere disse udfordringer. Altså et liv, hvor der er balance mellem udfordringer og kompetencer – en tilværelse i flow. Lærergerningen skal markedsføres som havende flow, dynamik og udfordring – men en udfordring, hvor den unge via sin uddannelse får de redskaber, vedkommende har brug for til at håndtere situationen. Lærergerningen skal fremstå som en måde, hvorpå de unge kan opnå den ønskede 'flow-tilstand'.

■ **Synliggør at læreruddannelsen giver internationale muligheder**

Det er vigtigt at synliggøre, at flere professionsskoler arbejder med en *international linje* med praktik i udlandet – og om muligt at udbrede denne ordning til flere læreruddannelser. Sigtet er at kommunikere, at læreruddannelsen har ramedynamik – at man med læreruddannelsen har mange forskellige jobmuligheder, herunder at arbejde i udlandet. De unge, som nu læser på internationale linjer på læreruddannelserne, er udtalt stolte over at kunne fortælle en 'international' historie om sig selv.

■ **Etablér en lærerstuderende-karavane**

De unge lytter, når andre unge fortæller om deres uddannelse. Og de ord og beskrivelser, som unge med personlig erfaring fra læreruddannelsen kan videreformidle, vejer langt tungere end studievalgcentres- eller studievejledernes beskrivelser af de enkelte uddannelser og fremtidsudsigterne herfor.

■ **Tilbageerobre professionalismismen**

De unge er for langt størstedelens vedkommende blinde over for læreruddannelsens og lærergerningens pædagogiske/didaktiske indhold. Årtiers fokus på indholdet i skolens fag har gjort, at unge fokuserer på denne faglighed og manglen på dybde heri, når der tales om lærernes faglighed. Problemet er dobbeltsidet: På den ene side betyder det, at unge, som har en interesse inden for et bestemt fag, fravælger læreruddannelsen, da de opfatter lærergerningen som fagligt kedelig. På den anden side betyder det, at de unge, som har lyst til en pædagogisk og formidlingsmæssig opgave, forestiller sig, at de med en læreruddannelse lades i stikken i forhold til den pædagogiske opgave. Samtidig ønsker de unge at være eksperter på et felt – en øget fokusering på lærerne som eksperter i børns læring vil have en positiv indflydelse på de unges opfattelse af læreruddannelsen.

■ **Øget fokus på placeringen af det pædagogiske/didaktiske indhold i læreruddannelsen**

Placeringen af det pædagogiske/didaktiske indhold i læreruddannelsen bør ændres, så dele af det placeres tidligt i uddannelsesforløbet. Herved kan man sandsynligvis mindske frafaldet blandt de lærerstuderende og derved også mindske frafaldne lærerstudendes negative fortællinger om læreruddannelsen, da de lærerstuderende ikke oplever at stå uden redskaber til håndtering af praksis, når de kommer i første praktik.

■ **Styrk viden om lønforhold**

I forlængelse af behovet for at nedtone 'overenskomstforhandlingerne i det offentlige rum' er behovet for at styrke de unges viden om lærernes faktiske lønforhold. Der er blandt de unge et 'misforstået klarsyn' om, at lærere får en ekstremt dårlig løn. Denne myte er særdeles sejlivet og må punkteres, hvis læreruddannelsen skal tiltrække væsentligt flere studerende. De unge kræver ikke nødvendigvis at blive rige gennem deres job, men ingen ønsker en direkte *dårlig* løn.

■ **Styrk fortællingen om læreruddannelsens studiesociale miljø**

Læreruddannelsen har de fleste steder et studiesocialt miljø og en pædagogisk metode, som vil tiltale mange unge. Tankerne om et godt studiesocialt miljø er noget, som vejer tungt hos rigtig mange unge. Markedsføres læreruddannelsen i forhold hertil, forventes dette at tiltrække flere unge.

- **Beskriv optagelseskravene tydeligt**
Mange unge har den opfattelse, at det er let at komme ind på læreruddannelsen – at adgangskravene nærmest ikke eksisterer. Dette bidrager til at styrke myten om, at det faglige niveau på læreruddannelsen er for let, og om, at det er de mindre begavede unge, der ikke havde andre muligheder, som vælger læreruddannelsen. Tydelig formidling af niveau og adgangskrav vil kunne styrke læreruddannelsens anseelse blandt de unge.

- **Tænk på rekrutteringsgrundlag**
I rekrutteringen til læreruddannelsen kan det være nyttigt at se på miljøer, hvor de unge, som er kernemålgruppen til læreruddannelsen, i øvrigt befinder sig. Det er NIRAS Konsulenternes opfattelse, at der blandt ledere i spejderorganisationer, sportsklubber, idrætsforeninger og andet foreningsliv vil kunne findes en overvægt af potentielle lærerstuderende. Det er mennesker, der har ønsket om samvær med børn og unge, som motiveres og drives af formidlingsaspektet, og som via deres frivillige arbejde i foreningslivet ser gevinsten ved en målrettet pædagogisk indsats.

- **Analyser om øget optag i Århus og København vil øge bruttooptaget på læreruddannelsen**

Der er i dag kun adgangsbegrænsning til få læreruddannelser i Danmark. Denne analyses datamateriale peger på, at geografi er en vigtig faktor for de unge, når de vælger uddannelse. Man kan derfor forestille sig, at der er unge, der i dag vælger læreruddannelsen fra, hvis de ikke kan komme ind i Århus eller København.

Det datamateriale fra KOT, som analysen har haft til rådighed, kan ikke svare på, om en åbning for øget optag i Århus og København vil øge bruttooptaget på læreruddannelsen, eller om det blot vil flytte studiepladser fra de mindre byer til de større byer. Det anbefales derfor, at der iværksættes en analyse af, hvorvidt der på kort sigt kan opnås højere bruttooptag ved at øge optag de steder, hvor der i dag er flere ansøgere end studiepladser.

Ud over ovenstående anbefalinger anbefaler NIRAS Konsulenterne, at man i arbejdet med rekrutteringen til læreruddannelsen holder følgende in mente:

- **Differentieret rekrutteringskampagne**
Når en rekrutteringskampagne for læreruddannelsen sammensættes, er det vigtigt at være opmærksom på, at der ses visse forskelle på værdier hos de unge i de større og i de mindre byer samt mellem aldersgrupperne. Budskabet i en rekrutteringskampagne skal således ikke nødvendigvis være ens for alle målgrupper.

- **Globaliseringsstrategiens indflydelse**
Analysen indikerer, at et tidligere studievalg indirekte modarbejder rekruttering til læreruddannelsen, netop fordi en række af de kvaliteter, som mange unge forbinder med læreruddannelsen og lærergerningen, og som netop motiverer flere af de ældre unge til at vælge læreruddannelsen, er forhold, som umiddelbart taler mere til de ældre unge end til de helt unge. Når unge tilskyndes til tidligt studievalg, kan det 'gå ud over' læreruddannelsen, da de modenhedsmæssigt vægter andre ting, end læreruddannelsen og lærergerningen kan honorere.

Samtidig kræver det en vis personlig modenhed at sætte sig ud over lærergerningens generelle omdømme som et hårdt, udskældt, dårlig lønnet og ikke særlig prestigefyldt job. Man kan derfor noget generaliseret forstille sig, at jo yngre de unge er ved ansøgningstidspunktet til videregående uddannelse, jo mindre sandsynligt er det, at de vælger læreruddannelsen.

11. Metode

11.1 Metodevalg

Hovedantagelsen bag valget af metode i denne analyse er, at en forståelse for de bagvedliggende årsager til den faldende søgning til læreruddannelsen kræver metoder, der giver mulighed for at gå i dybden med de erkendte og uerkendte motiver og faktorer, der er på spil, når unge vælger uddannelse.

Antropologisk metode blev vurderet at være særligt velegnet hertil, da denne metode gør det muligt at komme helt tæt på de unge og på situationer, hvor de unge træffer deres uddannelsesvalg.

11.2 Det antropologiske feltarbejde

Hovedessensen i antropologisk metode er det antropologiske *feltarbejde*, der generelt bygger på *deltagerobservation*. Styrken ved feltarbejdet og deltagerobservationen ligger i, at observatøren ikke kun er observatør, men også er deltager i observationen. Dette giver mulighed for at sammenholde den/de observerede personers eller grupperes reelle handlinger med observatørens egne observationer som deltager. Dermed kan de værdier, ønsker, motiver og behov klarlægges, som den/de observerede personer eller gruppe-medlemmer ikke selv umiddelbart kan italesætte eller forestille sig, da disse ofte er uerkendte felter og banale selvfølgeligheder. Motiverende faktorer, bagvedliggende årsager, forestillinger og drømme om valg af uddannelse og profession er netop ofte uitalesatte, da sådanne centrale livsvalg i høj grad er individualiserede og til dels af de unge betragtes som en følsom og privat sag.

NIRAS Konsulenterne har i denne analyse fået gode erfaringer med at effektivisere de normalt meget tidskrævende antropologiske metoder³⁴. Udgangspunktet har været, at vi har trukket på feltarbejdets metode, men ved hjælp af spørge- og observationsguides har fokuseret opmærk-

somheden på det, der var relevant i forhold til netop uddannelsesvalg.

I praksis foregik feltarbejdet ved, at vi opsøgte steder og sociale situationer, hvor det var oplagt for unge at forholde sig til uddannelsesvalg generelt samt til læreruddannelsen specifikt.

Under feltarbejdet blev der gennemført deltagerobservation i diverse sociale situationer samt udført forskellige former for aktiviteter, herunder individuelle interview og gruppeinterview, hall test og øvelser med klasser, enkeltpersoner og grupper.

Fokuspunkter for feltarbejdet har været:

- Hvad er vigtigt for unge, når de vælger uddannelse?
- Hvilke tanker og overvejelser gør unge sig om valg af uddannelse?
- Hvilke uddannelser har/har ikke prestige og hvorfor? Og hvad betyder det for uddannelsesvalget?
- Hvordan ser de unge sammenhængen mellem valg af uddannelse og senere profession – fordele/ulemper ved professionsrettede uddannelser?
- Hvad skal der til for, at de unge ville vælge læreruddannelsen?/ Hvorfor har de valgt læreruddannelsen?

Ved at foretage antropologisk feltarbejde i de sociale sammenhænge, hvor de unge færdes, og hvor uddannelsesvalg er på dagsordenen, har NIRAS Konsulenterne opnået en forståelse for de

³⁴ Se fx Øllgaard, Gertrud: Effektiv etnografi og ubydlig mælk, Kontur nr. 17, 2008

forskellige faktorer, der har indflydelse på de uddannelsesvalg, som de unge træffer. Samtidig har vi gennem feltarbejdet blandt de unge opnået en viden om, hvordan de unge prioriterer mellem

livsdrømme, livsstil, interesser, forestillinger om forskellige former for arbejdsliv, oplevelser af status, anerkendelse og prestige, påvirkning fra forældre og studievejledere og meget, meget mere.

Figur 3: Oversigt over respondentgrupper og anvendte metoder

Respondentgruppe	Anvendte metoder				
	Feltarbejde	Hall test	Fokusgruppe	Interview	Repræsenteret via følgegruppe
Gymnasieelever	X	X	X	X	
Sabbatister	X		X	X	
Lærerstuderende	X	X	X	X	
Rektorer ved læreruddannelser					X
Rektorer/inspektører ved gymnasieskoler				X	
Studievejledere ved læreruddannelser				X	
Studievejledere ved gymnasieskoler				X	
Danmarks Lærerforening				X	
Studievalgscentre				X	
Skolelederforeningen				X	
KL					X
Undervisningsministeriet					X

Analysen er baseret på såkaldt *metodetriangulering*, dvs. at emner er belyst med data fra flere forskellige datakilder og respondentgrupper og fra flere forskellige perspektiver.³⁵ Fx har vi ikke blot talt med de unge fra de tre hovedrespondentgrupper om motiverende faktorer for uddannelsesvalg, vi har også talt med studievejledere på gymnasieskolerne og læreruddannelserne, med lærere, forældre mm. På denne måde har vi kunnet sammenholde opfattelsen hos de unge selv med opfattelsen hos andre personer, der kender de unge.

Figuren herover illustrerer metodetrianguleringen og viser sammenhængen mellem respondentgrupper og metoder.

11.3 Respondenter

Til at belyse de motiverende faktorer for unges uddannelsesvalg og derved belyse de bagvedliggende årsager til den faldende søgning til læreruddannelsen valgte vi at inddrage flere forskellige respondentgrupper i analysen. Det er dog først og fremmest de unge selv, der har været analysens fokus, da de unge må betragtes som de største eksperter i deres eget liv. Af Figur 4 nedenfor fremgår analysens tre hovedrespondentgrupper samt kriterierne for deres relevans i analysen.

³⁵ Se bl.a. Bryman, Alan (2001): *Social Research Methods*, Oxford University Press, p. 447

Figur 4: Analysens tre hovedrespondentgrupper samt disses relevanskriterier

Benævnelse	Respondentgruppe	Relevanskriterier
Gymnasieelever	Unge på sidste år af den gymnasiale uddannelse (stx, htx, hhx og hf)	De unge på sidste år af deres gymnasiale uddannelse er en af hovedmålgrupperne for rekruttering til læreruddannelsen, da langt størstedelen af de lærerstuderende har en gymnasial ungdomsuddannelse. Disse unge står endvidere tæt på en overgangsfase og skal snart træffe det endelige valg om deres videre uddannelsesforløb og senere profession. De er derfor et sted i deres liv, hvor tanker og overvejelser om valg af uddannelse fylder meget.
Sabbatister	Unge mellem uddannelser/mellem uddannelse og erhvervsarbejde, de såkaldte 'sabbatister'	Sabbatisterne er ligeledes en målgruppe for læreruddannelsen, idet de står midt imellem en ungdomsuddannelse og en videregående uddannelse eller erhvervsarbejde. Nogle af disse unge har allerede valgt deres fremtidige uddannelse, men har valgt et års pause fra uddannelsessystemet, inden de går videre, mens andre ikke har besluttet sig for deres uddannelsesforløb. For begge grupper gælder det, at de, på samme måde som gymnasieeleverne, er et sted i deres liv, hvor tanker og overvejelser om valg af uddannelse fylder meget.
Lærerstuderende	Unge på første år af læreruddannelsen	De unge på første år af læreruddannelsen har for relativt kort tid siden taget valget om at uddanne sig til lærer. I den forbindelse har de gjort sig en række relevante overvejelser over, hvorfor de gerne vil læse til lærer, og hvad dette indebærer. De har en række positive såvel som negative forventninger til uddannelsen, og de har erfaring med læreruddannelsens image ud fra, hvordan de mødes af andre, når de fortæller om deres uddannelsesvalg.

Herudover indgik der i analysen en fjerde respondentgruppe bestående af eksperter og interessenter, der har viden om og/eller interesse i unges

uddannelsesvalg generelt og/eller læreruddannelsen specifikt. Disse fremgår af Figur 5.

Figur 5: Analysens fjerde respondentgruppe samt dennes relevanskriterier

Benævnelse	Respondentgruppe	Relevanskriterier
Ekspert/interessenter	<ul style="list-style-type: none"> • Rektorer ved læreruddannelser • Rektorer/inspektører ved gymnasieskoler • Studievejledere ved læreruddannelser • Studievejledere ved gymnasieskoler • Studievalgscentre • Repræsentanter for Danmarks Lærerforening • Repræsentanter for Skolelederforeningen • Repræsentanter for KL • Repræsentanter for Undervisningsministeriet 	Disse eksperter/interessenter har viden om og/eller interesse i de unges uddannelsesvalg. Studievejledere på gymnasieskoler og læreruddannelser havde kendskab til tendenser ved de unges overvejelser om uddannelsesvalg, mens de øvrige respondenter bidrog til analysen med viden om området fra et mere overordnet samfundsperspektiv.

11.4. Dataindsamling

Feltarbejdet blev gennemført på en række ungdomsuddannelser og læreruddannelser samt

blandt sabbatister udvalgt ud fra spredning på urbaniseringsgrad og geografi.

I figuren nedenfor er en oversigt over aktiviteter i feltarbejdet.

Figur 6: Oversigt over aktiviteter i feltarbejdet

Aktivitet	Antal
Deltagerobservation	
Hall test på ungdomsuddannelser og læreruddannelser	511
Dybdegående individuelle interview med unge fra de tre hovedrespondentgrupper	20
Gruppeinterview med unge fra de tre hovedrespondentgrupper	41
Interview med studievejledere på gymnasieskoler og læreruddannelser	7
Interview med personer på ledelsesniveau (rektor/inspektør) på gymnasieskoler og læreruddannelser	10
Klasse/holdøvelser på gymnasieskoler og læreruddannelser	10

11.4.1 Ungdomsuddannelser og læreruddannelser

Herunder ses en oversigt over uddannelsesinstitutioner, hvor der blev udført feltarbejde

Figur 7: Oversigt over feltarbejde på ungdomsuddannelser

Ungdomsuddannelser	Dage
Aarhus Akademi (HF)	2
Ringkøbing Handelsskole (HHX)	2
Rysensteen Gymnasium (STX)	2
Sorø Akademi (STX)	1
Selandia – Center for Erhvervsrettet Uddannelse, Slagelse (HTX)	1

Figur 8: Oversigt over feltarbejde på læreruddannelser

Læreruddannelser	Dage
Læreruddannelsen Blaagaard-KDAS, København	2
Læreruddannelsen Jelling, University College Lillebælt	2
Læreruddannelsen Århus Dag- og Aftenseminarium, VIA University College	2
Læreruddannelsen Skaarup, University College Lillebælt	2

11.4.2 Sabbatister

Feltarbejdet blandt sabbatister fandt sted i de sociale sammenhænge, der var relevante for den enkelte sabbatist, fx på erhvervsarbejde, til en fritidsaktivitet, sammen med venner, hjemme hos forældre mv., da sabbatisterne ikke som de to øvrige respondentgrupper færdes i en fælles social sammenhæng. Sabbatisterne blev hver især fulgt én dag i deres vante dagligdag, hvorved det blev muligt at have uformelle samtaler om fremtidsdrømme, uddannelsesvalg og læreruddannelsen. Der blev endvidere gennemført dybdegående interview med alle sabbatister.

Sabbatister blev udvalgt med sigte på spredning i bopælskommune og køn.

Figur 9: Oversigt over sabbatister fordelt på bopælskommune

Sabbatister	Bopælskommune
Benjamin	Odense
Cecilie	Helsingør
Iris	Århus
Kaja	Tønder
Simon	Nykøbing Mors
Michelle	Næstved

11.4.3 Ekspertinterview

Der blev i løbet af analysen gennemført interview med en række eksperter og interessenter, der på den ene eller anden måde havde viden om og/eller interesse i de unges uddannelsesvalg generelt og/eller læreruddannelsen specifikt. Interviewene blev gennemført enten som telefon- eller personlige interview og fulgte semistrukturerede interviewguides.

Figur 10: Oversigt over ekspertinterview

Ekspertinterview
Studievalg Østjylland
Studievalg København
Studievalg Fyn
Rektorer ved læreruddannelser
Rektorer/inspektører ved gymnasieskoler
Studievejledere ved læreruddannelsen
Studievejledere ved gymnasieskoler
Skolelederforeningen
Danmarks Lærerforening

11.4.4 Fokusgrupper

For at sikre bredde i analysen og kvalificere den viden, der blev indsamlet i feltarbejdet, blev der gennemført fire fokusgruppeinterview med de tre hovedrespondentgrupper med 4-9 deltagere i hver gruppe. De tre første fokusgrupper var homogene grupper, dvs. at deltagerne var henholdsvis elever på ungdomsuddannelser, sabbatister og lærerstuderende. I disse tre fokusgrupper blev de konklusioner og hypoteser, der var draget af feltarbejdet, og genkendeligheden heraf diskuteret.

Den fjerde fokusgruppe var heterogen, dvs. sammensat af alle tre respondentgrupper. Formålet med denne fokusgruppe var at kvalificere de løsningsforslag, der var udarbejdet på baggrund af den foreløbige resultatanalyse.

Figur 11: Oversigt over fokusgrupper

Fokusgrupper
Unge fra ungdomsuddannelser
Sabbatister
Lærerstuderende
Gruppe med repræsentanter fra alle tre respondentgrupper